

Cultura i Literatura Medieval a la Conca de Barberà

Jaume Felip Sánchez

*jaufelip <jaufelip@coft.cat>

RESUM

Es fa una aproximació als elements culturals que s'han pogut documentar a la comarca de la Conca de Barberà: centres educatius, biblioteques, difusors del coneixement (copistes), i literats (prosistes i poetes), amb obra coneguda o conservada.

RESUMEN

Se intenta realizar una aproximación a los elementos culturales que se han documentado en la comarca de la Conca de Barberà: centros educativos, bibliotecas, copistas de libros y literatos (prosistas y poetas), con obra conocida o conservada.

ABSTRACT

An attempt is made to make an approximation to the cultural elements that have been documented in the Conca de Barberà region: educational centers, libraries, copyists of books and writers (prose writers and poets) with known or preserved work.

Paraules clau: escoles de gramàtica, literatura, Montblanc, Sarral, Santa Coloma de Queralt

Palabras clave: escuelas de gramática, literatura, Montblanc Sarral, Santa Coloma de Q.

Keywords: schools of grammar, literatura, Montblanc, Sarra, Santa Coloma de Queralt

Jaume Felip Sánchez, (Tarragona, 1960). Inicià els estudis universitaris el 1977 a la Facultat de Ciències Físiques de la Universitat de Barcelona, on estudià els cursos del primer cicle. Posteriorment cursà els estudis de Farmàcia a la mateixa Universitat, obtenint la llicenciatura amb grau l'any 1985. Ha cursat assignatures d'alguns cursos a la Facultat de Geografia i Història per la UNED. En els anys 1989-1997, fou membre numerari de l'Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Els anys 1987-1994 exercí de secretari del Centre d'Estudis de la Conca de Barberà i de 1994-2003 ostentà la presidència d'aquesta institució, on actualment ocupa el càrrec de vocal. Asidu conferenciant, la seva bibliografia és extensa, sobretot en articles i llibres d'Història Medieval i Farmacèutica.

La Conca de Barberà posseï durant l'època medieval un nivell demogràfic respectable, si el comparem amb la mitjana de densitat poblacional catalana d'aleshores: es considera que al principi de la segona meitat del segle XIV assolía un contingent de 4 focs per quilòmetre quadrat, superior als 3.57 existents al Baix Camp o els 3.51 de l'Alt Camp o dels 3.65 anotats al Maresme en els fogatges manats fer pel rei Pere III i el General de Catalunya¹. Amb les mateixes dades es comprova que Montblanc esdevingué en aquell moment la setena població de Catalunya. De fet, la densitat de 4 focs per quilòmetre quadrat es considera la màxima població que es podia alimentar aleshores, fins que l'adveniment de les noves tècniques de cultiu i avenços materialitzats al segle XVIII milloraren les condicions nutricionals². Paral·lel a aquest considerable contingent humà, es desenvolupà a la nostra comarca una activitat cultural similar en importància, encapçalada per les poblacions més poblades i per la nombrosa comunitat del monestir de Poblet.

Montblanc

La capital actual de la comarca atenia, segons el primer fogatge conegut, un total de 457 focs. De domini reial, des de la darrerria del segle XIII s'hi documenta una Escola de gramàtica, on s'ensenyaven coneixements en lògica i gramàtica³: el 1293 les dirigia el mestre Guillem Arnau de Montecarballo, que sol·licitava cobrar el mateix sou «segons la forma habitual dels mestres lectors de temps passats». El mateix any hi llegia dret canònic el mestre Arnau de Soler⁴, més tard atestat com lector de l'Estudi de Lleida i ardiaca de Besalú a la catedral gironina. Seria, segons la nostra tesi, successor del famós mestre Azzo di Lambertatzi, a qui poguèrem relacionar⁵ amb Montblanc poc després de la seva mort, esdevinguda abans de 1297. Podem afegir que un deixeble del mestre Azzo podria haver estat el jurista montblanquí Perpinyà Amargós, del qual el 1309

vengué a l'encant pel marmessor del seu fill Martí, Berenguer March, un llibre de la Digesta Vella (*Digestum vetus*, compendi de dret romà), escrit amb pergamins, del qual s'indicava que a una part del llibre s'hi llegien les glosses o comentaris d'Azzo⁶. Així doncs, sense arribar a la categoria d'estudi, podem dir que a l'escola de Montblanc s'hi ensenyaven diverses matèries gràcies a l'interès que els jurats i prohoms mostraren per fomentar el creixement i categoria de les disciplines impartides, malgrat l'oposició que en algun moment mostrà l'arquebisbe de Tarragona, qui creia que tenia l'exclusiva sobre aquest tipus d'ensenyament.

A més, el convent de Sant Francesc de Montblanc també ofería als fills de cases humils la possibilitat d'aconseguir estudis gràcies als frares i guardians de dita comunitat, personatges certament cultivats que en alguna ocasió feren d'embaixadors dels nostres comtes-reis⁷.

Amb tot, és cert que, fins a la fundació el 1300 de l'Estudi de Lleida, molts montblanquins s'hagueren de desplaçar a Tolosa de Llenguadoc i d'altres centres educatius, com Bolonya o Montpeller, per aconseguir la titulació superior en arts o lleis.

A Montblanc també existia un grup de sacerdots doctes en matèries teològiques, encapçalats pel rector, molt sovint amb estudis de dret canònic, en el qual delegaven els arquebisbes les funcions de jutjar els casos pertanyents a la seva jurisdicció, funció que vers el primer quart del segle XIV es vehiculitzaria en l'erecció d'un deganat. A més d'aquest rector, un número de capellans que anirà augmentant al llarg del segle XIV, fornirà un col·lectiu interessat per moltes branques del coneixement. Alguns d'ells, a més d'exercir a algunes parròquies com a notaris, també realitzarien la tasca de copistes de llibres. S'han documentat alguns copistes montblanquins de llibres de culte: per exemple, el 1253 Ponç d'Oluja farà per als feligresos guardiols un santoral⁸; el 1331 Pere Ferrer confegirà un santoral per a l'es-glésia de les Piles i el mateix any un

Façana de l'Hospital de Santa Magdalena de Montblanc

epistoler per als d'Alcover; el 1327 un prevere cognominat Amexer havia de realitzar un encàrrec de còpia d'un llibre responsorial per al Monestir de Valldigna⁹, el mateix sens dubte que el 1326 escriví un oficer dominical i santoral per als parroquians de Barberà¹⁰; finalment, el prevere Francesc Riber realitzà còpies de llibres litúrgics a Montblanc, així, el 1417 confegí un saltiri pel preu de cinquanta-dos florins d'or per a la parròquia de la Guàrdia dels Prats.

Al darrer quart del segle XIV es fundarà una Comunitat de Preveres, comunitat que aniria guardant la documentació més important en un arxiu que amb el pas del temps adquirí importància, al mateix temps, molts preveres anaren deixant per via de donació o per testament molts llibres a la Comunitat. Hem constatat que, a banda dels esmentats volums litúrgics (missals, evangeliaris, leccionaris, saltiris, graduals, antifonaris, etc.) que en principi haurien d'estar en poder dels sagristans laics de l'església, aquesta llibreria anà acumulant

llibres de Moral, Dret Canònic i Civil i altres matèries afins¹¹. De ben segur que aquests capellans o preveres tindrien altres llibres de tipus profà: es així com hem atestat el cas d'un escrivà de la notaria de la Guàrdia dels Prats que transcriví, vers 1275, un vers galaicoportugués en un dels fulls dels seus protocols¹².

Del notable call jueu montblanquí no ens han pervingut gaires notícies dels seus membres més cultivats. Només podem fer constar el cas d'un jueu montblanquí, Vidal Sahul Satorre, que copiava i decorava llibres hebreus, com algunes bíblies luxoses¹³.

Monestir de Poblet

Poblet era un dels monestirs cistercencs més poblats de Catalunya a l'època medieval, amb més d'un centenar de monjos i conversos. És prou coneguda la fama que fins avui en dia té el monestir de Poblet d'haver hostatjat aleshores monjos doctes: la formació era un requisit obligat i vigilat pels visitadors de l'orde i tot sovint es fan esments a la presència de mestres laics de gramàtica llatina per formar intel·lectualment els membres de la comunitat¹⁴. Es relaciona el 1330 un convers de Poblet que posseïa llibres del famós mestre Arnau de Vilanova, convers que el 1346 feia funcions de metge de la comunitat i havia habilitat una cambra per a conservar els medicaments i altres estris emprats en la seva activitat sanitària¹⁵. Molts monjos anaren als estudis més reputats d'Europa, com els de París, Oxford, Tolosa i Montpeller, on alguns d'ells feren tasques de lector i professor amb certa notorietat, com fra Guillem de Ripoll o fra Joan Malet. Més tard, per ordinació papal es constituïren Estudis Generals nous, a banda dels col·legis cistercencs de París, Orford, Tolosa i Montpeller, se'n fundaren de nous a Salamanca, a Estella (Navarra), Metz i Bolonya¹⁶. També és coneguda la fama dels copistes i escrivans monacals que, des de la darrerria del segle XII, forniren de llibres manuscrits les lleixes de la biblioteca del monestir. A més dels

monjos copistes, de tant en tant també hi col·laborava algun copista seglar, com Celestí Destorrents, a qui l'abat Ponç de Copons encarregà la còpia del *Llibre dels feyts* o crònica del rei Jaume I que el rei Pere III volia que restés guardada a Poblet, a la biblioteca personal que havia projectat establir per a perpetuar la seva memòria i la dels seus avantpassats comtes de Barcelona i reis d'Aragó¹⁷. Entre 1398 i 1403 el rei Martí I demanà a l'abat la confecció d'un breviari del qual es tenen moltes notícies, fins i tot de la decoració en la que hi intervingué un miniaturista procedent del monestir de Sant Cugat¹⁸.

Durant el segle XV els monjos continuaren estudiant a París i Tolosa i alguns, com fra Joan Magdalè, profés de Poblet, ensenyava Sagrada Escriptura: el 1431 a Tolosa amb títol de llicenciat, on procurava promocionar al grau de doctor, passant més tard a exercir els càrrecs de procurador general i d'abat d'Ovila (1445) i de Fossa nova i, finalment de Fontfreda (1453)¹⁹.

Dels pocs copistes coneguts del segle XV destaca fra Domènec Maynar, transcriptor d'un comentari de *De consolatione* de Boeci, d'un altre de *Metafísica* d'Aristòtil d'Antonio Andrés i un comentari sobre la Física de l'Estagirita, així com glosses d'epístoles de Sèneca i de Llibres de les Sentències de sant Bonaventura, dels quals en podria ser l'autor d'alguns i de tots ells copista. Un altre autor i copista fou fra Miquel Longares, autor d'un opuscle històric redactat a la fi del segle XV sobre *Les funeràlies dels reys d'Aragó*²⁰. Com autors d'obres ascètiques destaquen el monjo Guillem, autor d'una col·lecció inèdita de sermons i un altre anònim que deixà el títol *De serenitate consciencie*, escrit per un monjo anomenat Alfons, en algun moment anterior a l'any 1483, del qual s'en conserven dos manuscrits²¹.

Sarral

Vila de domini reial, amb un contingent demogràfic el 1365 de 221 focs. A l'interior dels seus antics murs, una plaça de Sarral encara conserva el nom de l'estudi que, des de l'època medieval, acollí moltes generacions d'alumnes sarralencs. No tenim constància documental dels seus mestres ni del seu funcionament. Sabem del cas d'un fill de família benestant, Berenguer Certer, que anà a formar-se a l'Estudi de Tolosa i no es pogué presentar davant del batlle per defensar-se d'una acusació de robatori a la casa del joc de la vila²². En tot cas, l'estudi o escola deuria fornir els nivells bàsics de gramàtica i lògica, com a Montblanc o com veurem tot seguit a Santa Coloma.

Santa Coloma de Queralt

Població de domini senyorial i capital de baronia, residència dels antics barons de la família Queralt, disposava d'una població que arribà a la segona meitat del segle XIV als 161 focs. Els primers esments d'una escola apareixen a la darrera del segle XIII, a raser de l'església parroquial, on un mestre donava lliçons als escolans del temple colomí. Així veurem el 1294 com el mestre Bartomeu Piquer establia pactes amb el vicari Bernat Botí, cobrant la meitat de la paga lliurada pels escolars. El 1299 un document ens informa que Arnau Soler cobraria 100 sous i la meitat del pagament dels escolars per ensenyar "cant i salms". El 1324 ens queda patent, en un altre conveni, que el patró de l'escola era el rector, a qui el mestre Guillem Miquel li hauria de pagar 50 sous. El 1333 es faria càrrec de l'escola, pel temps de cinc anys, el mestre Guerau Alemany. En molts de dits pactes es remarcava l'obligació d'ensenyar gratuïtament a alguns alumnes especificats pel vicari o rector.

L'escola de gramàtica i lògica municipal sembla que s'originà vers 1308, quan els mestres Pere Franch i Andreu de Contijoch, pactaren amb els jurats de

Santa Coloma i el rector de la parròquia, poder obrir-ne escola. El 1338 serà el mestre Bernat Copons, originari del poble de Queralt, qui es comprometrà a obrir durant tres anys escola de gramàtica, lògica i altres arts, a canvi d'una paga per part del municipi de deu mitgeres de forment i de cobrar el salari que pogués acordar amb els escolars. El mateix mestre obtindrà el 1346 dels Queralt i del municipi, un seguit de franquesses que deurien de tenir la intenció d'evitar la marxa del docent²³.

Sota la jurisdicció dels Queralt existí a la població un call o barri jueu que, en els moments de major expansió, arribaria a les cinquanta famílies. S'originà vers el darrer quart del segle XIII²⁴ com un annex de les aljames de Barcelona i de Cervera, amb les quals mantingué una forta relació. Aconseguiren per via de privilegis una envejable nivell demogràfic, amb un òptima situació socio-econòmica. Com a resultat de tot plegat hi féu residència una elit cultivada, possessora de bones biblioteques de llibres hebreus, bàsicament de tipus religiós: magdasies, milloç, madda, ores, tergum, perush, celiot, mazor, ahalell i d'altres títols, comuns per altra banda amb els existents en altres comunitats catalanes²⁵. Els propietaris que tenim documentats són: Issac Franc (1310), Astruch Mifael (1311), Issac Saporta (1327), Vidal Saporta (1331), Mair Bonjua (1360), mestre dez Portal (1362), Bonsenyor Gracià (1364), Mossè Jucef (1366), Salomó Atzarell (1373), Mossè Bonafeu (1392), Abraham Calaforra (1394), Salomó Affanonell (1403), Samuel Tubba (1404), Mossè Cabrit (1410), Bonafós Almosnino (1414), Gentov Bruch (1448), Bonjua Caravida (1457) i rabí Vidal Simeon (1491)²⁶.

Literats relacionats amb la Conca de Barberà

Anselm Turmeda

En un llibre editat recentment²⁷ s'han volgut relacionar amb la nostra comarca a dos autors de gran anomenada. Per una banda un frare franciscà d'origen mallorquí, fra Anselm Turmeda, que després

apostatà i fou escriptor famós. No tenim cap prova fefaent que hagués residit al convent montblanquí, com pretenia la llegenda²⁸ que l'associava a fra Pere Marginet, aquest sí documentat com a monjo de Poblet, els quals –segons el llegendari– haurien fet moltes maleses per diversos pobles de la Conca, fins que Marginet es reconcilià amb el seu monestir i que Turmeda, havent apostatat, volgué retornar al cristianisme i per aquest raó patí martiri a Tunis. Res més lluny dels fets històrics que no coroboren la biografia real del renegat mallorquí, que es convertí a l'islamisme i continuà en aquesta confessió fins a la seva mort, esdevinguda vers la darrera del primer quart del segle XV. Les seves obres més rellevants foren el *Llibre dels bons amonestaments*, *Les Cobles de la divisió del regne de Mallorques*, i la *Disputa de l'ase contra frare Anselm Turmeda sobre la natura i noblesa dels animals*²⁹.

Arnau de Vilanova

Arnau de Vilanova, nascut vers 1238 a Vilanueva de Jiloca (Terol), i mort a Gènova el 1311, fou metge, teòleg i embaixador de grans figures de les monarquies i la clerecia del seu moment. Escriví obres importants per a la medicina europea medieval, com el *Regimen Sanitatis ad regum Aragonum*, *Breviarium practicae a capite usque ad plantam pedis*, *Medicinalium introductionum speculum* i altres tractats de farmàcia i patologia general. Fou conegut com a “metge de reis i papes” atribuint-li obres d'alquímia, malgrat que alguna d'aquestes obres no haguessin estat escrites per ell. Dominava l'hebreu, àrab, probablement el grec, algunes llengües vulgars de França, Itàlia y el llatí i el català, essent aquestes dues darreres les que emprà per a escriure les seves obres. Així, en català, se'n conserven les obres *Confessió de Barcelona*, la *Liçó de Narbona*, el *raonament d'Avinyó* i la *Informació espiritual*³⁰. L'única relació que Arnau de Vilanova tingué amb la Conca de Barberà fou el fruit del senyoriu i rendes que, per donació³¹

reial, disfrutà sobre el castell d'Ollers durant un període curt de temps (del 1285 a 1290). No creiem que Arnau fes cap a Ollers per a res: hi deuria fer anar algun representant o, senzillament, deuria cobrar els seus drets sobre els arrendadors a qui la corona havia venut en conjunt les rendes reials al batlliu de Sarraí.

Joan Rovira

Oblidat a l'obra de Plaza tenim l'escriptor del relat d'un viatge fet a Terra Santa el 1323. Es tracta del montblanquí Joan Rovira, de qui no tenim gaire informació³². El viatge que relata el protagonitzà un tal Guillem de Tremps, de Cervera, qui restà durant setze anys i vuit mesos com a esclau del soldà d'Egipte, al qual acompanyaren els mercaders Oromir Sastre, de Tàrrrega, i Jaume de Riquer, de Cervera, anant a la nau del tarragoní Guillem Guerau. L'itinerari començà a el Caire, travessant el Sinaí feren cap a Jerusalem, on visitaren els llocs més importants per als pelegrins: la porta de Sant Esteve, el camí del Calvari, la casa de Ponç Pilat, la casa del centurió, la casa de Santa Anna i Sant Joaquim i la piscina Probàtica, junt a la font de la casa de Santa Anna. Seguiren per la porta Dolorosa i la Dorada, l'església de Getsemaní i per la Galilea on Crist ressuscitat s'aparegué als apòstols. Extramurs continuaren per la muntanya de les Oliveres, l'església de Santa Pelàgia, acabant al monestir del Pare Nostre³³.

Segons Xavier Renedo, Guillem de Tremps hauria fet de pelegrí "substitutori" o vicari del nostre Joan Rovira, qui hauria fet un vot d'anar a Terra Santa i, en no poder-hi anar, en derivà a Guillem de Tremps. Amb tot, Renedo suposa que Joan Rovira només hauria escrit una part del text³⁴. Nogensmenys, nosaltres no creiem que una altra persona en fes una part important del relat escrit perquè no tindria sentit: si Joan Rovira "llogà" a Guillem de Tremps per a fer-li fer el pelegrinatge, també tindria interès en què el relat fos conegut i es complís el vot que ell havia fet i que havia necessitat la intervenció de

Guillem de Tremps per a materialitzar-se i una bona suma de diners per a complir-se. Aquesta podria ser la causa que motivà a Joan Rovira a deixar-ne constància personal del relat oral dels pelegrins, del substitutori i dels seus testimonis.

Joan Rovira era, certament, un montblanquí amb fortes conviccions religioses. Ens consta junt a Guillem Soler com a procuradors de l'Hospital de Santa Magdalena de Montblanc el 1327, moment en què entrà Joan Fonoll, de Vinaixa, com a donat i principal administrador i cap dels altres donats i donades que residien a l'esmentat hospital³⁵, i com a procurador hauria de saber llegir i escriure amb facilitat.

Llorenç Mallol

Llorenç Mallol descendia d'un llinatge estretament relacionat amb l'advocacia montblanquina. A la seva família pertanyien un grapat de juristes que intervingueren en els actes més solemnes i importants de la vila de Montblanc i de Catalunya, prenent part fins i tot en les reunions de Corts Generals de Catalunya en representació de Montblanc. Era fill del matrimoni establert entre Gabriel Mallol i Caterina, filla de Bartomeu de Contijoch. Llorenç nasqué vers 1380, fent estudis de jurista. El 1415 fou nomenat batlle reial de Montblanc per a un trienni. Del seu matrimoni amb Constança només tenim documentat el 1443 un únic fill anomenat Gabriel. El nostre poeta vivia al carrer Riber o a l'actual carrer dels Jueus, on l'arcada que hi roman formava part d'una volta anomenada «d'en Llorenç Mallol». Sembla que morí vers 1450³⁶.

El reduït coneixement literari que ens ha arribat del poeta Llorenç Mallol prové d'un únic manuscrit, servat actualment a la Biblioteca de Catalunya³⁷ on es transcriuen un vers figurat i un escondit, que segueixen la influència de l'escola poètica de Tolosa. Com bé diu Martí de Riquer³⁸, la majoria dels autors que concursaren a les justes poètiques de Tolosa de

Llenguadoc amb una composició o amb molt poques ofereixen dificultats gairebé insuperables de datació i aquest era el cas de Llorenç Mallol, al qual Massó i Torrents adjudicà una data propera a 1350, sense cap mena de justificació. Per això ha estat estudiat entre els poetes tres-centistes conreadors de la poesia tolosana. La primera transcripció dels seus poemes fou publicada per Fèlix Torres Amat³⁹ l'any 1836 i la data aproximadament a mitjan o a darreries del segle XIV, en el comentari que fa del poeta, bàsicament fonamentat en la paleografia del manuscrit. Altres autors posteriors vénen a dir el mateix, com Manuel Milà i Fontanals i Amédée Pagés⁴⁰.

Degut a aquests errors paleogràfics caldrà rectificar les apreciacions inicials i tenir present que la seva activitat poètica s'haurà d'emmarcar⁴¹ als darrers anys del segle XIV o els primers del XV, coetània a la dels poetes Pere Tresfort, Pardo, Jaume Escrivà i Jordi de Sant Jordi. Mallol seria un continuador de la tradició tolosana i del consistori de Barcelona, que havia estat constituït l'any 1393.

Tanmateix, Plaza⁴² aferrant-se als errors paleogràfics iniciats per Torres Amat, continua datant l'activitat poètica de Llorenç Mallol a mitjan segle XIV i desestima la nostra tesi d'identificar el personatge montblanquí amb el poeta, adduint "que a les nostres contrades" "el cognom Mallol és molt freqüent". No cal dir que aquests arguments xoquen amb el mètode emprat per la Història, que preceptuen que per desestimar una tesi o hipòtesi cal presentar una altra que expliqui tot allò que la hipòtesi precedent no explica. I Plaza no presenta cap altre Llorenç Mallol que s'adigui millor al poeta documentat que el nostre. Per altra banda, la nostra hipòtesi del Llorenç Mallol com a poeta montblanquí ha esta completament acceptada als cercles acadèmics catalans⁴³.

Salomó ben Rouben Bonafed

L'any passat es publicà⁴⁴ una biografia d'aquest poeta hebreu, associant-lo a un Astruc Bonafed, habitant de Santa Coloma⁴⁵. Certament, existí un Astruc

Bonafed habitant a Santa Coloma a la darrera del segle XIV i l'inici del segle següent. Gabriel Secall constatà que els quatre potentats que dirigien els afers de l'aljama colomina eren Salomó Atzarell, Samuel Azday, Mahir Bonjuà i Rouben Bonafed. Aquest darrer, segons la documentació, era el pare de l'Astruc Bonafed colomí. Davant els adversos fets del barreig dels calls de 1391 la família tingué una sort diversa: mentre Astruc se'n sortí airós, el seu pare Rouben i el seu germà Mossè hagueren de convertir-se al cristianisme. Casat amb Regina, tingueren dos fills: Vidal i Rouben. Amb tot, vers l'agost de 1417 Astruc es convertí i adoptà el nom d'Andreu Escales⁴⁶. Aquesta dada és vital per entendre que l'Astruc colomí, convertit en Andreu Escales no podria ser el poeta Salomó ben Rouben Bonafed que exercí el 1445 de rabí a Saragossa per després exiliar-se a Belxít davant les enemistats que li feren la vida impossible i que ell caricaturitzà en la seva darrera obra literària.

Jaume Conesa

Jaume Conesa fou un alt oficial de la cancelleria reial a Barcelona. Era natural de Montblanc i no tingué res a veure amb la família dels Conesa, carlans del castell i vila de Conesa, com ha afirmat Plaza sense cap fonament⁴⁷. Naixeria vers 1314. Cap a l'any 1331 ja apareix com a escrivà a la notaria de Montblanc, regida aleshores pel rector Andreu de Contijoch. El nostre personatge deuria entrar en contacte amb la cancelleria reial arran de la celebració el 1333 de Corts Generals de Catalunya a Montblanc, sota la presidència del rei Alfons III. Des de 1343 el veurem signar documents com a escrivà reial⁴⁸ fins que vers el 1360 ja assolirà el càrrec de secretari del rei Pere III⁴⁹. Del 1366 fins a la seva mort, exercirà a la cancelleria com a protonotari reial. Plaza⁵⁰ no creu provable que Jaume Conesa l'any 1359 autenticqués uns miracles de la Verge de la Serra, però el document existeix i en ell hi consta com Jaume Conesa i Miquel de Bordell,

ambdós escrivans reials i naturals de Montblanc, començaren la redacció de la informació dels miracles que havien obrat la Creu de Virtuts i la imatge de la Maredeu de la Serra. Aquest tràmit devia ser un requisit sol·licitat per la cort pontifícia on el paborde de Tarragona, Macià Alanyà, feia tràmits per obtenir el breu i concessió d'indulgències que, efectivament, fou atorgat poc temps després⁵¹.

Jaume Conesa fou un funcionari modèlic de la cancelleria, destre en la redacció de documents en llatí, amb un bon coneixement gramatical d'aquesta llengua i dotat d'una certa retòrica i estil procedent de l'estudi dels manuals de *l'ars dictandi*, tan corrents durant el període medieval. Fou successor de Mateu Adrià en el càrrec de secretari, a qui s'atribueix la traducció de les *Leges Palatinae* mallorquines, en les famoses *Ordenacions fetes per lo molt alt senyor en Pere terç, rey d'Aragó, sobre lo regiment de tots los oficials de la sua cort*,⁵².

Martí de Riquer destaca el bon gust de Jaume Conesa en la redacció de diverses lletres cancelleresques, per les seves encertades adaptacions al català dels recursos literaris de la prosa llatina. És clar que el mateix Jaume Conesa havia traduït, per encàrrec del rei Pere III, amb molta elegància la *Historia destructionis Troiae*, de Guido delle Colone, translació que començà el 1367, amb una prosa clara i precisa damunt d'un substrat de sintaxi llatina mesurat. No en va es considera a Jaume Conesa un protohumanista, un precedent de tots aquells escriptors de la cancelleria, com Bernat Metge, que temps a venir permetran, amb la seva admiració pels autors clàssics, un renaixement d'estil i d'idees que durà la prosa catalana a un nivell mai vist⁵³.

Al març de 1375 ja era difunt i el marmessor i procurador dels seus fills i hereus Francesquí i Jaume reconeixia haver rebut el llibre didàctic *Alexandre*, de Gautier de Châtillon. Malauradament no coneixem el contingut de la resta de la biblioteca de Jaume Conesa que havia de ser, per força, molt interessant⁵⁴.

Guerau de Queralt

Pertanyia a la noble família dels barons de Santa Coloma de Queralt, fill de Pere de Queralt i Castellnou i d'Alamanda de Rocabertí i germà del senyor i baró de Santa Coloma, Dalmau de Queralt i Rocabertí. Deuria néixer vers 1335 a Santa Coloma i morí el 1397. Fou senyor de Ceret per herència del seu pare, comprant més tard (1376) al seu germà Dalmau els castells de Timor i de Sant Antolí⁵⁵. Entrà ben aviat a la cort del rei Pere III: junt al seu germà Dalmau serviren el rei a la guerra de Castella (1363) i el 1372 ambdós comanaven part de les tropes catalanes que recorregueren les fronteres franceses a fi de confondre l'exèrcit enemic⁵⁶.

A la cort del rei Pere III el nostre Guerau també prenia part en conteses poètiques com les descrites en els cicles del 1374: segons relata Martí de Riquer, s'iniciaren amb una carta adreçada per l'infant Joan, fill de Pere III, al secretari reial Bernat de Bonastre, on acusa rebut de certes cobles dedicades "al senyor rey, nostre pare", compostes per Guerau de Queralt en resposta a les escrites pel monarca i d'una "traversa" afegida pel mateix secretari Bonastre a les dues peces poètiques. L'infant Joan continuà dient que ja tenia coneixement dels poemes de Guerau i del seu pare però no de la de Bonastre i hi afegí que ell, sense saber que el secretari havia compost la traversa, ell mateix n'havia escrit una altra de traversa, de la qual li trametia còpia. Joan es dirigí al seu pare, en altra carta del 7 de març de 1374, on li explicava que Berenguer de Pont li havia fet arribar còpia d'unes cobles compostes per Guerau de Queralt i de la resposta del seu pare, a les quals el mateix primogènit Joan li deia haver versificat una "traversa". Però com el noble Pere March, al mateix temps, havia escrit un sirventès, del qual l'infant n'havia donat resposta, trametia al rei còpia d'aquestes darreres composicions. Amb el mateix tema i contingut l'infant envià cartes a la seva mare la reina Elionor de Sicília i al seu germà, l'infant Martí. Poc després envià carta al majordom reial,

Bernat de So, comunicant el mateix tema i preguntant-li que que, a la vista dels poemes tramesos, faci algun dictat o composició amb la mateixa rima i que li enviï tot seguit el resultat. Dos dies més tard és al protonotari de la reina, Ferrer Sayol, a qui envia carta repetint el contingut i li demana que mostri les composicions i li trameti per carta informació del que diran la reina i les persones notables del seu voltant respecte a la seva traversa i resposta⁵⁷.

Malauradament, cap d'aquestes traverses i respostes s'ha conservat

Pere de Queralt i de Pinós

Fou senyor de Santa Coloma de Queralt, fill de Dalmau de Queralt i de Rocabertí i de Constança de Pinós. Deuria néixer a Santa Coloma vers 1354 i morí a Sicília el 1408⁵⁸. Per tant era nebot de Guerau de Queralt i no oncle com assegura Plaza⁵⁹. Seguint la tradició familiar, col·laborà estretament amb la monarquia, especialment amb el rei Joan I. Nogensmenys, fou un dels barons revoltats el 1389 contra el rei Joan per a desacreditar a Na Carroça de Vilaragut, ja que –sembla– volia posar al lloc ocupat a la cort per Na Carroça, a la seva madrastra i cunyada Elionor de Perellós⁶⁰. El 1388 delegà, a causa d'una indisposició, la seva participació a les Corts Generals a celebrar a Montsó en els seus procuradors Pere Canadell i Berenguer d'Oliola. La baronia s'havia endeutat en gran mesura a causa del ritme de vida luxós i les nombroses campanyes bèl·liques en què havien participat els membres de la família Queralt⁶¹. Així el trobarem el 1392 formant part de l'expedició organitzada pel duc de Montblanc, l'infant Martí, contra Sicília, on segons les cròniques obtingueren una brillant victòria a les Prades de Sambuca, topant amb les forces del comte rebel Nicolau de Peralta⁶². El 1398 formà part de la croada contra els moros de Barbaria⁶³. En diverses ocasions actuà d'ambaixador del rei Martí I: el 1397 al Sant Pare Bonifaci per intentar resoldre el Cisme d'Occident; el 1398 per recuperar del rei de Tunis

unes sagrades formes que havien estat furtades per uns corsaris a Torreblanca; el 1401 altre cop davant el rei de Tunis per aconseguir la lliberació del bisbe de Siracusa i altres cristians que romanien captius⁶⁴. En altres ocasions (1405 i 1407) anà a Sicília a sou del rei Martí a pacificar el regne on el fill del rei, l'infant Martí el jove, guerrejava sense descans. A Sicília trobà Pere de Queralt, finalment, la mort el 1408.

A la seva mort, la vídua Na Clemença féu fer inventari⁶⁵ dels béns del difunt Pere: en ell destaquen les obres literàries següents: un *Tristany*, un *Remey d'amor* (d'Ovidi?), unes *rasós de trobar* de Ramon Vidal de Besalú, un diccionari de la rima i un *Libre de concordances*, de Jacme March.

De la seva producció literària només ens ha arribat una poesia, un "maldit" que també fa el paper de "comiat", és a dir, un poema on parla malament d'una dama que l'ha rebutjat i en fa comiat per a despedir-la per sempre més. La poesia en qüestió té la particularitat d'emprar recursos del poeta italià Petrarca i per això es considera, en certa manera, que Pere de Queralt és un dels primers lírics italianitzants, malgrat que la imitació vol ser més aviat una paròdia de dos dels versos del sonet més famós de Petrarca.⁶⁶

Altres literats conuencs més enllà del període medieval

Deixem per a una altra ocasió divulgar altres autors prou importants per a la cultura catalana i que no han estat esmentats per Plaza: del segle XVI destaca la monja clarissa Margarida Garreta, que visqué els darrers anys de la seva vida al convent de la Serra i hi morí el 1597: d'ella es conservaren fins el segle XVIII dos manuscrits, un sobre la *Predicació i miracles de Crist* i un altre sobre *Els Quatres Evangelistes*, manuscrits que va poder estudiar l'erudit Serra i Postius. Un altre oblidat és el frare franciscà Albert Vidal i Jordana (1743, Montblanc - 1827, Barcelona), autor d'un diccionari de català en dos volums i de diversos sermons.

Per altra ocasió també deixem parlar dels filòsofs

lul·listes Pere Daguí (natural de Montblanc) i de Joan Malberch, també anomenat Joan Bonllavi (natural de Rocafort de Queralt), així com el filòsof contemporani oblidat per Plaza, Lluís Farré Magre (Montblanc, 1902-Buenos Aires, 1997)⁶⁷.

Per acabar no podem més que lamentar la pèrdua d'oportunitats que ha representat la publicació del darrer volum d'*Història de la Conca de Barberà* dedicat a la *Cultura tradicional i popular*, amb tantes mancances en l'apartat de la cultura i literatura medievals, i més encara si tenim present els limitats recursos que tenen, a la nostra comarca, els recercadors i divulgadors per a publicar els seus estudis i l'ocasió que hauria representat per als docents i acadèmics poder dedicar la seva atenció a la Conca de Barberà.

Notes

- 1.- IGLÉSIAS, Josep, "La població de la Conca de Barberà a través de la Història" *VIII Assemblée Intercomarcal d'Estudiosos*, Montblanc, Ed. Montblanc, Granollers 1966, p 76 i 77.
- 2.- FELIU, Gaspar, "La demografia baixmedieval catalana: estat de la qüestió i propostes de futur", *Revista d'història medieval*, 1999, núm 10. Dedicat a: La població urbana en temps de crisi, p 31.
- 3.- RUBIÓ I LLUCH, Antoni, *Documents per la història de la cultura catalana medieval* (1907-21), IEC, p. LXVIII, fent referència al document de l'ARB, Cancelleria, Registre 96 f. 63v.
- 4.- FELIP, Jaume, "El gibel·lí Azzo di Lambertazzi a Catalunya i una lletra de canvi de 1333" *Aplec de Treballs* (Montblanc) 36 (2018), p 108.
- 5.- Ibídem.
- 6.- HERNANDO, Josep, *Llibres i lectors a la Barcelona del s. XIV*, Fundació Noguera, Barcelona 1995, doc. 11, p 49-50.
- 7.- SANAHUJA, Pere, "Un guardià de Sant Francesc, ambaixador de Jaume II" *Aires de la Conca* (Montblanc), 261 Montblanc 1935 p 9.
- 8.- RICOMÀ, Francesc-Xavier "Notas sobre copistas de libros en el arzobispado de Tarragona (s. XIII – XIV)", *Quaderns d'Història Tarraconense*, (Tarragona), I (1977), p. 59-68.
- 9.- FELIP, Jaume, "Els manuscrits medievals fragmentaris escrits en pergami de l'antiga Comunitat de Preveres de Montblanc", *Aplec de Treballs* (Montblanc) 33 (2015): 281-309.
- 10.- document transcrit a l'Apèndix documental.
- 11.- "Els manuscrits...", p 284.
- 12.- FELIP, Jaume, " Rimes galaicoportugueses en un manual notarial català", *Aplec de Treballs* (Montblanc) 21 (2003), p 225-228.
- 13.- BLASCO, Asunción; ROMANO, David, "Vidal (ben) Sahul Satorre, copista hebreo (1383-1411)". *Sefarad*, any 51, (1991), vol. 1, p 3-11. SECALL, Gabriel, *La comunitat hebrea de Santa Coloma de Queralt*, Tarragona 1986, Ed. Diputació Provincial de Tarragona, p 182.
- 14.- ALTISENT, Agustí, *Història de Poblet*, Monestir de Poblet 1974, p 223
- 15.- Ibídem, p 212-213
- 16.- Ibídem, p 210 i p 243.
- 17.- Ibídem, p 214 i ss i p 318-330.
- 18.- Ibídem, p 244-245.
- 19.- Ibídem, p 359-362.
- 20.- Ibídem, p 366.
- 21.- Ibídem, p 367.
- 22.- FELIP, Jaume, *Sarral, història i privilegis*, Ed. Ajuntament de Sarral 2015, doc 73, p 50 i 156-157
- 23.- SEGURA, Joan, "Aplech de documents curiosos e inèdits fahents per la història de las costums de Catalunya" a *Jochs Florals de Barcelona*, any XXVIII, Estampa "La Renaixensa", Barcelona 1885, p 169-171.
- 24.- SECALL, Gabriel, *La comunitat hebrea de Santa Coloma de Queralt*, Tarragona 1986, Ed. Diputació Provincial de Tarragona, p 17 i FELIP, Jaume, "Els primers jueus a la Conca de Barberà (segle XIII)" *Aplec de Treballs* (Montblanc) 35 (2017), p121-136.
- 25.- SECALL, Gabriel, obra citada, p 187.
- 26.- SECALL, Gabriel, obra citada, p 176-186.
- 27.- PLAZA, Carme, a *Història de la Conca de Barberà: Cultura tradicional i popular* (FUGUET, Joan i PLAZA, Carme, coord.), Ed. Consell de la Conca de Barberà, Montblanc 2020, p 265-267.
- 28.- Esmenten la llegenda "cristiana", Baltasar Sayol a *Historia de las grandezas de Poblet* (vers 1694), els *Prodigios y finezas de los santos ángeles* (1726) o la *Crónica seráfica de la santa provincia de Cataluña* (1738) del pare Jaume Coll, segons CALVET, A., *Fray Anselmo Turmeda, heterodoxo español*, Barcelona 1914, p 201.
- 29.- RIQUER, Martí de: *Història de la Literatura Catalana*, Edicions Ariel 1964, vol. II, p 304-305.
- 30.- RIQUER, Martí de: *Història de la Literatura Catalana*, Edicions Ariel 1964, vol. I, p 361-362.
- 31.- ALÒS, Josep Maria d' -MONER, Ramon, *EUC*, III (1909), p 50-51 i p 140-148, doc. V, P. MARTÍ de BARCELONA, "Regesta...", *Estudis Franciscans*, 47 (1935), p 262, doc. 2.i p 264, doc. 9;
- 32.- En donà notícia per primer cop i en féu transcripció PIJOAN, Josep, 1907, "Un nou viatge a Terra Santa en català [1323]", *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, 1, p 370-384.
- 33.- N'ha fet un estudi aprofundit RENEDEO, Xavier "El

- viatge a Terra Santa del 1323: devoció, diplomàcia i escriptura" *Els catalans a la Mediterrània medieval. Noves fonts, recerques i perspectives*, edició de Lluís Cifuentes i Comamala, Roser Salicrú i Lluch, M. Mercè Viladrich i Grau, Viella 2015, p 133-158.
- 34.-RENEDO, Xavier, obra citada, p 145.
- 35.-FELIP, Jaume, *Montblanc: fundació i creixement (1155-1277)*, Ed. Ajuntament de Montblanc, Montblanc 2013, p 61, nota 317; també COMPANYS, Isabel "L'ingrés de Joan Fonoll, de Vinaixa, com a donat de l'Hospital de Santa Maria Magdalena de Montblanc, per a la seva administració, l'any 1327" *Aplec de Treballs* (Montblanc), 31 (2013), p 35-42
- 36.-FELIP, Jaume, "Llorenç Mallol: poeta de Montblanc (s. XIV-XV)" a *Aplec de Treballs*, 30 (2012) p 79-95.
- 37.-Biblioteca de Catalunya, manuscrit número 1.744. S'edità una transcripció i facsímil l'any 1932: *Qüestió entre lo vescomte de Rochaberti e Mosen Jacme March sobre lo departiment del estiu e del ivern (plant). Vers figurat i escondit, fet per en Lorenz Mallol*. (Facsímil del manuscrit de Barcelona.) Edit. Industrias del Papel, Barcelona, 1932, 31 f. (sense paginar). Il·lustr. amb els facsímils dels manuscrits originals, a dues tintes. Edició de 100 exemplars numerats en paper de fil, dins les Edicions de la Poesia d'A. Serra Baldó.
- 38.-RIQUER, Martí de, *Història de la literatura catalana*, Edicions Ariel, Barcelona, 1964, vol. I, p 526.
- 39.-ORRES AMAT, Fèlix, *Memorias para ayudar a formar un diccionario crítico de escritores catalanes*, Impremta de J. Verdaguer, Barcelona, 1836, p. 358-360 i 367-370.
- 40.-PAGÉS, Amédée, *Auzias March et ses prédécesseurs: Essai sur la poésie amoureuse et philosophique en Catalogne aux XIVe et XVe siècles*, Librairie Champion, Paris, 1912, p 186- 187.
- 41.-FELIP, Jaume, "Escondit de Llorenç Mallol, poeta montblanquí (segles XIV-XV)" *Podall*, 3 (2014), p 318-325.
- 42.-PLAZA, Carme, a *Història de la Conca de Barberà: Cultura tradicional i popular* (FUGUET, Joan i PLAZA, Carme, coord.), Ed. Consell de la Conca de Barberà, Montblanc 2020, p 268.
- 43.- A tall d'exemple: BADIA, Lola; CABRÉ, Miriam. "Catalan Studies: Medieval Literature." *The Year's Work in Modern Language Studies*, vol. 76, 2016, pp. 212–217. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/10.5699/year-workmodlang.76.2014.0212. (Accès el 25 Oct. 2020). (Lola Badia Pàmies, filòloga adscrita al Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de Barcelona; Miriam Cabré Ollé, experta en estudis de codicologia i manuscrits medievals, filòloga del Departament de Filologia i Comunicació de la Universitat de Girona). VALERO MORENO, Juan Miguel "Guía rápida para el estudio de Petrarca en la península Ibérica. Versiones y menciones" *Quaderns d'Italià* 20, 2015 191-213, p 200. (Juan Miguel Valero Moreno, Universidad de Salamanca. Seminario de Estudios Medievales y Renacentistas); *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, fascicle 2, any 2013, núm.95, p 27. A cura de Lola Badia Pàmies, amb la col·laboració de Lluís Cifuentes i Comamala (Universitat de Barcelona, Departament de Filologia Catalana), Anna Fernández Clot (Investigadora Postdoctoral FBG), Gemma Pellissa Prades (Doctora en Estudis Avançats en Llengua i Literatura Catalanes per la Universitat de Barcelona), Joan Santanach Suñol (professor agregat a la Universitat de Barcelona, Estudis de Filologia Catalana) i Francesc Tous Prieto (Investigador Postdoctoral a l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes); TORRÓ TORRENT, Jaume, "El cançoner de Saragossa", a *Translatar i transferir. La transmissió dels textos i el saber (1200-1500)*, a cura d'Anna Alborni, Lola Badia i Lluís Cabré, Santa Coloma de Queralt, Obrador Edèndum, 2010, p 391 (pel Dr. Jaume Torró Torrent (Universitat de Girona, Departament de Filologia i Comunicació)); ESPADALER i POCH, Anton M. "Petrarca en la lírica catalana medieval" *Quaderns d'Italià*, 20, 2015, p 89-109, ISSN 1135-9730 (paper), ISSN 2014-8828 (digital), (pel Dr. Anton M. Espadaler i Poch, llicenciat en Dret, doctor en *Filologia* Romànica i professor de Literatura Medieval de la Universitat de la Universitat de Barcelona).
- 44.-CARRERAS, Guillem (coord.) , *12 Estel·lars*, Associació Cultural Baixa Segarra, Santa Coloma de Queralt 2020, p 21-26.
- 45.-L'hipòtesi que lligava Astruc Bonafeu amb el poeta Salomó fou emesa per Jaume RIERA "Astruch Bonafeu, poeta de Santa Coloma de Queralt" a *XVII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*, Santa Coloma de Queralt, Ajuntament de Santa Coloma de Queralt, 1973, p 103-108.
- 46.-SECALL, Gabriel, obra citada, p 128.
- 47.-PLAZA, Carme, obra citada, p 269.
- 48.-FELIP, Jaume, *Llibre de privilegis, concòrdies i cartes reials de la vila de Montblanc*, Ed. Ajuntament de Montblanc, Montblanc 2001, p 105, doc. 39.
- 49.-Ibidem, p 146-154, doc. 58.
- 50.-PLAZA, Carme, obra citada, p 269.
- 51.-FELIP, Jaume, *Crònica, abaciologi i diplomataris del reial Monestir de Santa Maria de la Serra*, Ed. Ajuntament de Montblanc, Montblanc 2016, p 50, doc. 9, conservat a l'Arxiu Reial de Barcelona, Pergamins de protocols núm. 1.695.
- 52.-RIQUER, Martí de, *Història de la literatura catalana*, Edicions Ariel, Barcelona, 1964, vol. II, p 348.
- 53.-Ibidem, p 350-355.
- 54.-HERNANDO, Josep, *Llibres i lectors a la Barcelona del s. XIV*, Fundació Noguera, Barcelona 1995, doc. 325, p 479-481.

- 55.-SEGURA, Joan, *Història de Santa Coloma de Queralt*, 2ª edició, Ed. Ajuntament de Santa Coloma de Queralt, Lleida 1984, p 189.
- 56.-*Ibidem*, p 188 i p 185.
- 57.-RIQUER, Martí de: *Història de la Literatura Catalana*, Edicions Ariel 1964, vol. I, p 538-539.
- 58.-SEGURA, Joan, *Història de Santa Coloma de Queralt*, 2ª edició, Ed. Ajuntament de Santa Coloma de Queralt, Lleida 1984, p 180 i p 206-207.
- 59.-PLAZA, Carme, obra citada, p 267.
- 60.-RIQUER, Martí de: *Història de la Literatura Catalana*, Edicions Ariel 1964, vol. I, p 612-613.
- 61.-SEGURA, Joan, *Història de Santa Coloma de Queralt*, 2ª edició, Ed. Ajuntament de Santa Coloma de Queralt, Lleida 1984, p 180 i p 197-198.
- 62.-*Ibidem*, p 200-201; FELIP, Jaume, *Llibre de privilegis, concòrdies i cartes reials de la vila de Montblanc*, Ed. Ajuntament de Montblanc, Montblanc 2001, p 28, doc. 105.
- 63.-RIQUER, Martí de: *Història de la Literatura Catalana*, Barcelona, 1964, vol. I, p 613.
- 64.-SEGURA, Joan, *Història de Santa Coloma de Queralt*, 2ª edició, Ed. Ajuntament de Santa Coloma de Queralt, Lleida 1984, p 201-203.
- 65.-El publicà SEGURA, Joan, "Aplech de documents curiosos e inèdits fahents per la història de las costums de Catalunya" *Jochs Florals de Barcelona*, any XXVIII, Estampa "La Renaixensa", Barcelona 1885, p 179-181. En fa comentari RIQUER, Martí de: *Història de la Literatura Catalana*, Barcelona, 1964, vol. I, p 613-614.
- 66.-RIQUER, M. de, obra abans citada, p 616.
- 67.-CUSCÓ CLARASÓ, Joan. "Lluís Farré Magre (1907-1991). La filosofia com a llibertat" *Podall* (Montblanc) 6-7 (2017-2018) p. 395-400.

APÈNDIX DOCUMENTAL

1

1326, desembre, 15.

El copista montblanquí Bartomeu Amexer es compromet amb els representants municipals de Barberà de la Conca a escriure un oficièr dominical i santoral.

O: perdut

A: AHAT, fons notarial de Barberà de la Conca, núm. 23, caixa 7, (1309-1344), fol. 91r

[XVIII kalendas ianuarii anno Domini M^o CCC^o XX° sexto]

[Sit omnibus notum quod ego] Bartholomeus Amexer, de Montealbo, de certa scientia promito vobis Petro de Seguryles, jurato, et Guillermo Rocha, sindico de Barberano, et universitati dicti loci et vestris facere et scribere unum officiarium dominicale et sanctorale de quadam forma seu scriptura cuiusdam quinterni officiarum quam vobis de presenti trado que incipitur 'a die levavi' et cum illis spaciis in dicto quinterno et forma contentis. Quod promito vobis facere seu scribere prout dictum est hinc ad festum sancti Johannis bapstiste primo venturum. Tamen vos dicti juratus et sindicus teneamini dare michi pro meo salario, labore et missionibus decem lliberas barchinonenses terni, de quibus solvatis michi in primo venturo festo Carniprivi medietatem dicte quantitatis et reliqua quantitas in dicto festo sancti Johannis bapstiste et pro predictis attendendis obligo me et bona mea et dono vobis fideiussor Petrum Amexer, patrem meum dicti loci, qui mecum et cetera quisque pro toto renuntiamus. Versa vice nos dicti sindicus et juratus promitimus vobis dicto Bartholomeo Amexer predicta adimplere et dare et solvere ut dictum <est> sub conditionibus antedictis, obligamus nos et bona nostra et dicte universitatis.

Testes Daude dez Forat, presbiter, Guillermus de Cornelya, Petrus dOtgars et Castelyo de Bas et Petrus Rocha.

ABC ABC